

Lijst van Nederlandse butskoppen

1. Zierikzee	18 augustus	1584	ca. 8 meter
2. Zaamslag	12 augustus	1757	ca. 8 meter
3. Warffum	20 mei	1831	ca. 7 meter
4. Burgsluis	16 september	1840	6 m.70 cm
5. Zandvoort	24 augustus	1846	7 m.64 cm
6. Tzum	≤	1849	—
7. Harderwijk	mei	1861	—
8. Oude Schild	15 november	1884	7 m.90 cm
9. Texel	16 november	1927	4 m.20 cm
10. Waarde	16 september	1931	5 m.30 cm
11. Egmond	24 augustus	1935	4 m.05 cm
12. Texel	november	1942	≥ 4 meter
13. Hollum	5 oktober	1946	ca. 7 m.50 cm
14. Schiermonnikoog	17 januari	1954	6 m.80 cm
15. Texel	24 augustus	1956	7 meter
16. Ameland	26 augustus	1956	6 m.50 cm
17. Vliissingen	19 augustus	1958	7 m.20 cm
18. Breskens	10 september	1984	6 m.11 cm
19. Vliissingen	25 juli	1990 ?	ca. 5 meter

Bij deze lijst zijn nog enige kanttekeningen te maken.

De butskop van 1584 welke bij Zierikzee gevonden werd is bekend geworden van een oude aquarel welke in 1939 in Antwerpen ontdekt werd. Het exemplaar van 1757 werd op 15 augustus van dat jaar bij het voormalige Hellegat bij het Zaamslagse veer in Zeeuws Vlaanderen gevangen. De schedel en enige ribben zijn in een kerkje te Zaamslag geborgen. Ook van dit dier werd in de dertiger jaren een oude prent ontdekt in een oud familiearchief. Lange tijd is deze vondst voor een dwergvinvis gehouden tot van Deinse in 1918 de skeletresten in de kerk bezocht. Het exemplaar van Tzum (Fr.), nabij Franeker, heeft ook een opmerkelijke geschiedenis. Bij het uitdiepen van de vaart door Tzum werd in augustus 1849 een skelet van een cetacee gevonden. Het is toen herkend als zijnde een butskop. Zo'n tien km landinwaarts is dit een vreemde vindplaats. Dr. van Deinse suggereerde in een artikel over deze butskop dan ook dat het dier vanaf de Friese kust naar Tzum gebracht is, aldaar waarschijnlijk afgespekt en in de bedoelde vaart gegooid. Het skelet was in het Universiteitsmuseum te Groningen geborgen, maar is daar bij de brand in 1906 verloren gegaan.

Het exemplaar van Warffum (Gr.) werd drijvend op zee gevonden en bij Warffum aan land gebracht. Men heeft wel raar staan te kijken toen men in 1942 op Texel tussen de restanten van een neergestort Engels oorlogsvliegtuig een dode butskop ontdekte. Bij het bergen van de skeletdelen heeft men hiervan uiteraard veel last ondervonden. De dieren van augustus 1956 welke op Texel en Ameland aanspoelden hebben zeer waarschijnlijk tot dezelfde groep behoort. In de maag van het Texelse exemplaar werden enige kilo's sepiasnavels aangetroffen.

Van 15 exemplaren worden complete skeletten of delen van skeletten bewaard in Nederlandse musea. De meeste in het Nationaal Natuurhistorisch Museum te Leiden en in het Zoologisch museum te Amsterdam.

Het dier van 25 juli j.l. is de enige bekende butskop die ons land waar levend verlaten heeft, voorzover dit opgemerkt is.

Walvisachtigen, waar ook de dolfijnen onder vallen, zijn ongewonere verschijningen geworden in de Nederlandse kustwateren. Hierdoor zijn ook veel minder dan vroeger, aangespoelde dode dieren te vinden. Toch worden in Nederland nog elk jaar ongeveer 30 dode walvisachtigen geborgen. Het leeuwendeel bestaat uit bruinvissen (*Phocoena phocoena*), welke vroeger nog veel algemener was. Verder wordt steeds vaker de witsnuitdolfijn (*Lagenorhynchus albirostris*) aangetroffen; alleen dit jaar werden al 5 exemplaren gevonden.

De tuimelaar (*Tursiops truncatus*) was vroeger een zeer algemene vondst, maar tegenwoordig een zeldzaamheid. Toch kan een strandwandeling, vooral na stormen, wel eens een gestrande cetacee opleveren. Het verdient dan altijd aanbeveling het dichtstbijzijnde natuurhistorische museum te waarschuwen, dat het dier kan (laten) bergen.

Erwin J.O. Kompanje

Collectiebeheerder ex-collectie Dr.A.B. van Deinse.

VERENIGINGSNIEUWS

Zoals u inmiddels bekend is, zal de jaarlijkse leden/donateurs bijeenkomst plaatsvinden op zondagmiddag 25 november 1990. Iedereen is die dag van harte welkom in het museum. Het programma ziet er globaal als volgt uit:

13.00 uur: museum open, ontvangst met koffie/thee.

13.30 uur: welkomstwoord door G.J. Gulden (voorzitter Vereniging Natuurmuseum N.M.R.).

13.45 uur: de toekomstplannen van het Natuurmuseum toegelicht door J.W.F. Reumer (directeur).

14.00 uur: pauze en gelegenheid tot het bezichtigen van de tentoonstelling KINDE-REN VERZAMELEN.

14.30 uur: rondleiding door de nieuwe collectie-depots op de tweede verdieping.

Tijdens de rondleiding over de tweede verdieping kunt u in aanwezigheid van de collectiebeheerders de rijke verzamelingen van het museum (insekten, mollusken, herbarium, kleine zoogdieren en vogels) bekijken en is er voldoende tijd voor het stellen van vragen en het eventueel laten determineren van uw naturalia. Tot ziens op 25 november.

Namens het bestuur,

Kees Moeliker (secretaris)

MUSEUMNIEUWS

wetenschap op zicht

Op zondagmiddag 14 oktober 1990 is de tentoonstelling MILIEU IN HUIS voor het laatst te bezichtigen. Deze datum valt samen met de afsluiting van de Nationale Wetenschapsweek. Onder de naam "Wetenschap op Zicht" zullen die dag meer dan 80 musea, sterrewachten en onderzoeksinstituten extra aandacht besteden aan wetenschap en techniek. Er zijn ruim 250 speciale lezingen, demonstraties, dia- en filmvoorstellingen, veelal verzorgd door wetenschappers, maar toegankelijk en begrijpelijk voor iedereen. Het Natuurmuseum Rotterdam organiseert tijdens de wetenschapsdag:

MIJTEN KIJKEN

Het programma van die dag ziet er als volgt uit:

13.00 uur

VIDEOCLIP met spectaculaire elektronenmicroscopische opnamen van levende huisstofmijten.

LEVENDE MIJTEN bekijken door microscopen.

ZELF UW EIGEN HUISSTOF ONDERZOEKEN op de aanwezigheid van huisstofmijten en hun allergeen met behulp van de Acarex-methode. Hiermee kunt u bepalen of het aantal huisstofmijten in uw huis binnen een aanvaardbare waarde ligt, of niet... Neem zelf een monster stof uit de stofzuigerzak van huis mee. Deskundigen aanwezig.

MILIEU IN HUIS, de tentoonstelling over het binnenmilieu. Met aandacht voor het voorkomen van problemen met huisstofmijten. Doorlopend te bezichtigen.

INFORMATIE over selectieve woning-sanatie.

14.30 uur

DE MIJTEN VAN UW BED EN HUIS; lezing door dr. J.E.M.H. van Bronswijk, met aansluitend vragen en discussie.

16.00 uur zelfde activiteiten 13.00 uur.

Iedereen is die middag van harte welkom in het museum en de toegang is net als altijd gratis. Vergeet uw monster huisstof niet!

Aantrekkelijk van MIJTEN KIJKEN is de volgende aanbieding. Ter gelegenheid van het eerste lustrum van de wetenschapsweek krijgen bezoekers van de manifestatie "Wetenschap op Zicht" een boek cadeau. Dit boek is samengesteld door Felix Eijgenraam onder de titel 'In dienst van de verwondering' en bevat vraaggesprekken met vooraanstaande wetenschappers. Het Natuurmuseum is ook een flink aantal boeken toebedeeld. U kunt het in uw bezit krijgen tijdens MIJTEN KIJKEN tegen inlevering van de bon uit de programmakrant of uit de Volkskrant van 13 oktober. Hierbij geldt de regel 'op is op'. De programmakrant van 'Wetenschap op zicht' is vanaf 20 september gratis in het Natuurmuseum te verkrijgen.

kinderverzamelingen

Na 14 oktober is er -behalve koortsachtig werkende museummedewerkers- even niets te zien in het museum. Want op 7 november zal een nieuwe wisselexpositie geopend worden onder de naam: KINDEREN VERZAMELEN, met als ondertitel 'natuurcollecties van jonge verzamelaars tentoongesteld'. Bij deze expositie zal weer een uitgebreide catalogus verschijnen met handige tips voor de jonge verzamelaar.

colofon

Straatgras is een uitgave van het Natuurmuseum Rotterdam, waarin opgenomen mededelingen van de Vereniging Natuurmuseum Rotterdam N.M.R.

Straatgras verschijnt vier maal per jaar.
Opplage 400

Redactie Kees Moeliker
Leo Man in 't Veld
Hans Oosterlee
Jelle W.F. Reumer

Vormgeving en druk: Rocka Reprografie bv.

Redactieadres: Postbus 23452
3001 KL Rotterdam

Wilt u STRAATGRAS ontvangen en daarmee het Natuurmuseum steunen? Wordt dan donateur of lid van de Vereniging Natuurmuseum Rotterdam. Uw jaarlijkse bijdrage bedraagt minimaal f 20,- (donateur) of f 25,- (lid). Bel voor meer informatie of voor een acceptgirokaart 010-4364222.

